

فلسفه زیارت از منظر آموزه‌های دینی

مهدی نکوئی سامانی^۱

چکیده

زیارت قبور انبیا و اولیای الهی و اهل ایمان از توصیه‌های مهم دین است؛ اما برخی از سلفیون افراطی، به ویژه وهابیت، زیارت قبور و سفر به قصد زیارت را بدعت شمرده و مدعی هستند که زیارت فقط به جهت عبرت گرفتن، سودمند است و هیچ اثر و فایده دیگری ندارد. در این مقاله که به روش کتابخانه‌ای و توصیفی - تحلیلی صورت گرفته، ضمن بررسی جایگاه و فلسفه زیارت از منظر آموزه‌های دینی و نقد ادعای وهابیت، به برخی از آثار مفید و سازنده زیارت قبور انبیا و اولیاء صالح نظیر: ارتقا معرفت دینی، یاد خدا و آخرت، کسب نورانیت، ابراز مودت و تجدید عهد، تعظیم و تکریم پیامبر ﷺ و اولیاء صالح خدا، کسب ثواب اخروی، آرامش روحی، و بهره‌مندی از زیارت و شفاعت پیامبر ﷺ و اهل بیت علیهم السلام در آخرت اشاره شده است.

واژگان کلیدی: زیارت، فلسفه، کارکردها، آموزه‌های دینی، مذاهب اسلامی.

۱. عضو گروه کلام و معارف پژوهشکده حج و زیارت.

مقدمه

زیارت در اسلام از اهمیت بسیار والایی برخوردار است. پیشوایان معصوم با برشمردن ثواب‌های بی‌شمار زیارت، مسلمانان را به انجام زیارت - به ویژه زیارت قبور پیامبر ﷺ و اهل بیت ﷺ - ترغیب کرده‌اند. از منظر اسلام، زیارت پیامبر ﷺ و امامان معصوم ﷺ در زمان حیات و ممات آنان، نشانه دوستی، تجدید میثاق، ارتقای معرفت، اجر اخروی، آرامش روحی، استجابت دعا، آمرزش گناهان، یادآوری مرگ و عبرت گرفتن و... است.

زیارت نماد علاقه و محبت، و پیوند با عترت ﷺ، و نشانه دینداری و وفاداری به اهل بیت ﷺ، احترام به مقام الهی خاندان پیامبر ﷺ، تجدید پیمان با آنها، ولایت‌پذیری و زنده نگه داشتن یاد و تعالیم آنهاست.

تعظیم، تکریم و یادکرد انسان‌های شایسته، فرهنگ‌ساز، نقش‌آفرین، مصلح و متحول‌کننده تاریخ و نیز زنده نگه‌داشتن نام و یاد آنها پس از مرگ، لازمه محبت و عشق انسان به نیکی‌ها و کمالات است و ریشه در فطرت آدمی دارد. (جوادی آملی، ۱۳۹۴ش، ج ۲، ص ۱۷)

زیارت به عنوان عملی عبادی و تربیتی می‌تواند در انسان تحول عمیق معرفتی و روحی ایجاد کند. زیارت او یای الهی و اماکن مقدس و بیوتی که خداوند آنجا را محل یاد و عبادت و ترفیع ذکر خود قرار داده و مهبط ملائکه است، منشأ خیرات و برکات و نزول فیض و اجر و ثواب بی‌شمار است.

زیارت با مفاهیم و آموزه‌های مهمی مانند نظام اعتقادی، ایمان، عبادت، اسباب معنوی، توسل، شفاعت، استغاثه، استغفار، تولی و تبری و تعظیم شعائر دین و مفاهیم دینی یاری می‌یوند دارد.

هدف این مقاله بررسی اجمالی فلسفه تشریع زیارت و آثار آن از منظر آموزه‌های دینی است. پیش از پرداختن به آثار و برکات زیارت، ابتدا به بررسی مفهوم زیارت در فرهنگ دینی می‌پردازیم.

مفهوم زیارت

«زیارت» در لغت به معنای قصد، توجه، دیدار و ملاقات است. (راغب اصفهانی، ۱۴۱۶ق، ص ۳۸۶؛ طریحی، ۱۳۷۵ش، ج ۳، ص ۳۲۰) برخی از لغت‌شناسان زیارت را به معنای دیدار به قصد اکرام و احترام دانسته‌اند. (فیومی، ۱۴۱۴ق، ص ۳۵۴) زیارت در اصطلاح دینی عبارت است از دیدار اشخاص صالح در زمان حیاتشان و زیارت قبور آنان پس از فوتشان یا زیارت مکان‌های مقدسی که در شرع اسلام به عنوان شعائر مقدس دینی محسوب می‌شوند. (فیومی، ۱۴۱۴ق، ج ۲، ص ۲۶۰؛ طریحی، ۱۳۷۵ش، ج ۳، ص ۳۲۰)

طبق روایات پرشماری که در منابع فریقین آمده است، زیارت قبور پیامبران و دیگر پیشوایان مذهبی امری مشروع و پراجر و آموزنده، و و یله کسب بهره‌های معنوی است.

فلسفه و آثار زیارت

۱. زیارت، تجدید میثاق با پیامبر ﷺ و اهل بیت ﷺ

«زیارت» با اعتقاد انسان به جایگاه انبیا و او یای الهی ارتباط دارد. در واقع زیارت وسیله‌ای برای اعلام دوستی و مودت و ابراز احترام و تکریم نسبت به پیامبر ﷺ و او یای دین، و اذعان به حقانیت راه و مکتب آنان است. زائر با باور به مقام الهی آنان و نقش آنان در حفظ و تبیین و تبلیغ دین خدا، به عنوان یرو صادق و مطیع مخلص به ملاقات بهترین و محبوب‌ترین بندگان خدا می‌رود و تلاش می‌کند پیوند خود را با مکتب الهی آنان نشان دهد. امان به رسالت پیامبر ﷺ و امامت اهل بیت ﷺ و پذیرش ولایت آنان از نشانه‌های امان حقیقی و کامل است. هر انسان مؤمنی باید همواره با رسول خدا ﷺ و اهل بیت ﷺ تجدید عهد و میثاق کند و پیوند ایمانی و قلبی با آنان برقرار نماید. زیارت یکی از مصادق و نشانه‌های ابراز عهد و پذیرش ولایت اولیای الهی است.

بر اساس برخی رهنمودهای رسول خدا ﷺ - نظیر حدیث «من مات ولم يعرف امام زمانه مات میتة جاهلیة» (مجلسی، ۱۴۰۳ق، ج ۳۲، ص ۳۳۱)، حدیث ولایت، حدیث ثقلین، حدیث

منزلت، و... - امامت و ولایت امامان معصوم علیهم السلام، عهدی الهی است و ائمه معصومین علیهم السلام بر همه مسلمانان حق ولایت و طاعت و دوستی دارند. لذا هر مسلمانی باید به ا عهد وفادار باشد و یکی از نشانه‌های وفای به عهد، زیارت آنان در حیات و مماتشان است؛ چنان‌که امام رضا علیه السلام زیارت را از جمله نشانه‌های وفای به عهد و ایبندی بر میثاق با امامت برمی‌شمارد و می‌فرماید:

انَّ لِكُلِّ امامٍ عهداً في عُنُقِ أوليائه و شيعته وإنَّ من تمام الوفاء بالعهد و حسن الأداء زيارة قبورهم. (کلینی، ۱۴۰۷ق، ج ۴، ص ۵۷۸؛ ابن بابویه، ۱۴۱۳ق، ج ۲، ص ۵۷۷؛ حر عاملی، ۱۴۰۹ق، ج ۱۴، ص ۳۲۲)

برای هر امامی عهدی و میثاقی بر عهده پیروان و شیعیان او است. از نمادهای اتمام و ای به عهدشان، زیارت قبورشان است.

امام باقر علیه السلام نیز زیارت اهل بیت علیهم السلام را نشانه پذیرش ولایت آنان می‌شمرد و می‌فرماید:

«انما أمر الناس أن يأتوا هذه الأحجار فيطوفوا ثم يأتوا فيخبرونا بولايتهم ويعرضوا علينا نصرهم». (ابن ابویه، ۱۴۱۳ق، ج ۲، ص ۵۵۸، کلینی، ۱۴۰۷ق، ج ۴، ص ۵۵۰)

مردم مأمور شده‌اند به سوی این خانه که از سنگ‌ها ساخته شده، بشتابند و بر آن طواف کنند. سپس نزد ما آمده و ولایت و محبت خود و آمادگی‌شان برای یاری ما را عرضه کنند.

۲. نقش زیارت در ارتقای معرفت دینی

زیارتنامه‌های اهل بیت علیهم السلام در بر دارنده معارف بلند اعتقادی و عرفانی است که می‌تواند عطش معرفتی و روحی طالبان حقیقت را برطرف کند. به فرازی از زیارت جامعه که ناظر به نقش ائمه در تعلیم این معارف است، اشاره می‌نماییم.

... پدرم، مادرم و خودم فدای شما. به سبب دوستی و ولایت شما، خداوند معارف دینمان را به ما آموخت و آنچه از امور دنیامان تباه شده بود، اصلاح فرمود. به برکت دوستی و ولایت شما، کلمه توحید تمام شد و نعمت بزرگ دین به بشر عطا گردید و جدای و تفرقه به الفت و وحدت مبدل گشت. با دوستی و ولایت

شما، عبادت واجب نزد خداوند پذیرفته می‌شود. خداوند دوستی و ولایت شما را بر خلق واجب کرده است و برای شماست درجات رفیع، مقام ستوده و منزلت معلوم نزد خدا عزیز و جلیل و آبروی بزرگ و شأن عظیم و شفاعت پذیرفته شده است. (ابن بابویه، ۱۴۱۳ق، ج ۲، ص ۶۱۳)

متون زیارتنامه‌های مأثور سرشار از معارف توحیدی عمیق نسبت به ذات الهی و اسما و صفات ربوبی و نوع ارتباط اهل بیت (علیهم‌السلام) با خدای متعال و شئون الهی آنان است. از این رو زیارت اولیای الهی وسیله‌ای برای شناخت خدا و ارتباط عمیق‌تر با پروردگار عالم است. متون زیارات در بر دارنده ذکر اسما و اوصاف حسنیای پروردگار به زبان امام معصوم (علیه‌السلام)، و نحوه سخن گفتن با خدای متعال است. از این رو انسان در حال زیارت از دو ناحیه معرفت خود به خدا را ارتقا می‌دهد: یکی از طریق مطالعه و قرائت زیارتنامه‌های مأثور و دیگر از طریق حالات معنوی و بارقه‌های رحمانی که در حال زیارت بر قلب زائر تجلی می‌کند. واسطه این فیوضات و برکات معنوی و معرفتی، اهل بیت (علیهم‌السلام) هستند. (جوادی آملی، ۱۳۹۱ش، ص ۱۰۰) میرداماد می‌گوید:

مسئله زیارت و ر بن به سوی قبور رسولان الهی و آرامگاه صالحان و شایستگان و نیز مدد گرفتن از ارواح آنان و جان‌های نورانی آنان و همچنین کسب نورانیت در پرتو افاضات و اشراقات عقلی و قدسی آنها، بر یک مسئله بنیانی استوار است. (میرداماد، ۱۳۶۷ش، ص ۴۵۵)

۳. زیارت، تجلی مودت اهل بیت (علیهم‌السلام)

خدای متعال محبت ا بیت پیامبر (علیهم‌السلام) را به عنوان اجر رسالت و نشانه دوستی و اطاعت از رسول خدا (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) و قدردانی و تعظیم رسول خدا (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) شمرده و خطاب به پیامبر (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) فرموده است: ﴿قُلْ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَى﴾؛ (شوری: ۲۳) «ای پیامبر (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) بگو من از شما مزدی نمی‌خواهم جز اینکه اهل بیت را دوست بدارید».

در مورد دوستی اهل بیت (علیهم‌السلام) در زیارت جامعه کبیره چنین آمده است:

کسی که با شما دوستی کند، با خدا دوستی کرده و کسی که با شما دشمنی ورزد، با خدا دشمنی ورزیده است و کسی که شما را دوست بدارد، خدا را دوست داشته و کسی که شما را دشمن بدارد، خدا را دشمن داشته است و کسی که به شما متوسل شود، به خدا متوسل شده است... خوشبخت است کسی که با شما دوستی کند و هلاک گشته است کسی که با شما دشمنی کند. (ابن بابویه، ۱۴۱۳ق، ج ۲، ص ۶۱۳)

در زیارت عاشورا نیز این گونه اظهار تَوَلّی و تَبَرّی می‌کنیم:

إِنِّي سَلَمْتُ لِمَنْ سَأَلَكُمْ وَ حَرَبْتُ لِمَنْ حَارَبَكُمْ وَ وَلِيْتُ لِمَنْ وَالاكُم وَ عَدُوُّ لِمَنْ عَادَاكُمْ. (شیخ عباس قمی، مفاتیح الجنان، زیارت عاشورا)

من با هر کس که با شما در صلح باشد، در صلحم و با هر کس که با شما در جنگ باشد، در جنگم. با کسی که با شما دوستی کند، دوستم و با کسی که با شما دشمنی ورزد، دشمنم.

یکی از راه‌های ابراز مودت به اهل بیت علیهم‌السلام پس از رحلت آنان، زیارت قبور آنان است. ائمه علیهم‌السلام، بندگان محبوب خدا هستند و دوست داشتن بندگان محبوب خدا، موجب حب خداست. بی‌تردید زیارت اهل بیت علیهم‌السلام و مرقد مطهر آنان جلوه‌هایی از اشق و محبت و دلدادگی است. (جوادی آملی، ۱۳۷۷ش، ص ۴۸۹)

در کتاب ادب فنای مقربان آمده است: «لازمه محبت، عشق به اولیای خدا، تعظیم، ریم، گرامیداشت و زنده کردن یاد و نام و مکتب فرهنگ‌ساز، نقش آفرین... آنان است و این امر ریشه در فطرت آدمی دارد». (همو، ۱۳۹۴ش، ج ۲، ص ۱۷)

۴. زیارت، وسیله قرب الهی

زیارت پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم و اهل بیت علیهم‌السلام نوعی عبادت،^۱ و از وسایل قرب به خداست. (ابوالصلاح

۱. زیارت قبر پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم و اهل بیت علیهم‌السلام از عبادات و از سنت‌های مستحب و مؤکد است. (ابوالصلاح حلبی، الکافی فی الفقه، ص ۲۲۳؛ تقی الدین سبکی شفاء السقام فی زیارة خیر الانام، ص ۴۸)

حلبی، ۱۴۰۳ق، ص ۲۲۳؛ سبکی، ۱۴۱۹ق، ص ۴۸)

زیارت پاکان و معصومان، آدمی را در سیر پاکی و صفای باطن قرار می‌دهد. و او را بیش از پیش به خدا نزدیک می‌کند؛ چنان‌که در دعای ندبه می‌خوانیم که خداوند اولیائش را وسیله شناخت و قرب خود قرار داده است. «وَجَعَلَتْهُمْ الذَّرِيعَةَ إِلَيْكَ وَالْوَسِيلَةَ إِلَى رِضْوَانِكَ». (ابن مشهدی، ۱۴۱۹ق، ص ۵۷۵)

در زیارت جامعه کبیره یز می‌خوانیم: «مُتَقَرَّبٌ بِكُمْ إِلَيْهِ» (ابن بابویه، ۱۴۱۳، ج ۲، ص ۶۱۴)؛ «به واسطه شما به خدا تقرب پیدا می‌کنیم».

همچنین در زیارت امیرالمؤمنین (علیه السلام) این گونه آمده است:

اَللّٰهُمَّ عَبْدُكَ وَ زَائِرُكَ مُتَقَرَّبٌ اِلَيْكَ بِزِيَارَةِ قَبْرِ اَخِي رَسُولِكَ وَ عَلٰى كُلِّ مَا تَيَّ حَقٌّ لِمَنْ اَتَاهُ وَ زَارَهُ وَ اَنْتَ خَيْرُ مَا تَيَّ وَ اَكْرَمُ مَزُوْرٍ.

خدایا بنده و زائر توام. به واسطه زیارت قبر برادر پیامبرت، به تو نزدیک می‌شوم و بر هر کسی که بر میزبانی وارد شده و به زیارتش آمده، حقی است و تو بهترین و باکرامت‌ترین زیارت‌شده هستی. (قمی، مفاتیح الجنان، فرازی از زیارت امیرمؤمنان (علیه السلام))

امام علی (علیه السلام) می‌فرمود:

اَسْعَدُ النَّاسِ مَنْ عَرَفَ فَضْلَنَا وَ تَقَرَّبَ اِلَى اللّٰهِ بِنَا وَ اَخْلَصَ حُبَّنَا. (آمدی، ۱۳۶۶ش، ج ۲، ص ۱۸۳۲)

سعادتمندترین مردم کسی است که فضیلت ما را بشناسد و به واسطه شناخت، به خدا تقرب جوید و با اخلاص به ما محبت ورزد.

امام صادق (علیه السلام) می‌فرماید:

از پدرم شنیدم به یکی از دوستانش که از زیارت قبر امام حسین (علیه السلام) سؤال کرده بود، فرمودند: «با این زیارت قصد تقرب به چه کسی را داری؟» عرض کرد: «قصدم تقرب به خداست» حضرت فرمودند: «کسی که پس از زیارت، یک

نماز بخواند و با این نماز قصد تقرب به خدا را داشته باشد، در روزی که خدا را ملاقات می‌کند، بر او نوری احاطه می‌شود که تمام اشیائی که او را می‌بینند، صرفاً نور مشاهده می‌نمایند...». (ان قولویه، ۱۳۵۶ ش، ص ۲۳۸)

مرحوم مظفر درباره اینکه زیارت از وسایل قرب است، می‌گوید:

عقیده ما درباره زیارت قبور آن است که زیارت قبر پیامبر و ائمه علیهم‌السلام دارای ثوابی بزرگ، و جزو عبادت‌های پر ارج و تأثیر گذار، و از بهترین وسایل تقرب به خداوند است؛ زیرا محتوای زیارت یی که خوانده می‌شود، حقیقت توحید و رسالت پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وآلهم‌وسلم و اذعان به حقانیت راه اهل بیت و پذیرش ولایت و منزلت آنان در نزد خداست و نیز یادآوری فداکاری و جهاد آنان برای حفظ و نشر دین خداست. (مظفر، ۱۳۸۷ ش، ص ۹۸)

اینکه زیارت از اسباب قرب است، مورد قبول علمای بزرگ است نیز هست؛ چنان‌که شیخ احمد قسطلانی در این خصوص می‌گوید:

بدان که زیارت قبر شریف پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وآلهم‌وسلم بهترین راه نزدیکی به خداوند و نیل به درجات عالی، و نیز برترین عبادت‌ها به شمار می‌رود. هر کس اعتقادی جز این داشته باشد، از گاه مسلمانی بیرون، و با خدا و رسول صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وآلهم‌وسلم و همه علمای اسلام به ستیز برخاسته است. (قسطلانی، بی‌تا، ج ۳، ص ۴۰۳)

علامه زین‌الدین بن حسن مصری شافعی نیز می‌گوید: «سزاوار است که انسان مسلمان معتقد باشد که زیارت پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وآلهم‌وسلم قربت است و جزو عباداتی است که انسان می‌تواند به وسیله آن به خدا تقرب جوید». (همان، بی‌تا، ج ۳، ص ۴۰۵)

عبدالرحمان جزیری هم مینویسد: «لاریب فی ان زیارة قبر المصطفی (علیه الصلاة والسلام) من اعظم القرب واجلها شأناً». (جزیری، ۱۴۲۴ ق، ج ۱، ص ۵۹۴)

شافعی، پیشوای مذهب شافعی، نیز می‌گوید:

أَلِ النَّبِيِّ ذَرِيعَتِي	وَهُمْ إِلَيَّ وَسِيلَتِي
أَرْجُو بِهِمْ غَدًا	بِيَدِي الْيَمِينِ صَحِيفَتِي.

(ابن حجر هیتمی، ۱۴۱۷ق، ج ۲، ص ۵۲۴؛ بیهقی، بی تا، ج ۲، ص ۶۹)

آل پیامبر ﷺ وسیله من به سوی خدا هستند. امیدوارم به وسیله آنها، فردای قیامت، نامه عملم به دست راستم داده شود.

۵. زیارت، تعظیم شعائر الهی

خدای متعال تعظیم شعائر الهی را واجب شمرده است: ﴿وَمَنْ يُعَظِّمْ شَعَائِرَ اللَّهِ فَإِنَّهَا مِنْ تَقْوَى الْقُلُوبِ﴾ (حج: ۳۲) بی تردید تعظیم و تکریم انبیا و اولیای الهی از مصادیق بارز تعظیم شعائر الهی است. انبیا و اولیای الهی با توجه به مقام و منزلتی که نزد خدا دارند، به عنوان هدا تگران الهی، بزرگ‌ترین نمادها و نشانه‌های د خدا، و درخور تعظیم و تکریم هستند. بنابراین همه اهل ایمان باید آنان را دوست بدارند و تعظیم و تکریم کنند. یکی از نشانه‌های تعظیم و تکریم آنان، حفظ یاد و نام و آثار مادی و معنوی آنان و اعتقاد به منزلت ویژه آنان نزد خدای متعال است.

گرامی داشتن آنها صور مختلفی دارد. ابراز مودت، پذیرش ولایت آنان، احیای ذکر و امرشان ﷺ، یاد مصائب آنان، بیان فضائل و مقامات الهی آنان، تأسی به آنان به عنوان اسوه‌های حسنه و استمداد از فیوضات معنوی و تعالیم آنان، توسل به آنان و زیارت آنان در حیات و ممات، همه از مصادیق تکریم ا بیت ﷺ است.

قرآن کریم، شتری که برای قربانی در مراسم حج نشانه‌گذاری شده را جزو «شعائر» شمرده است؛ حال چگونه می‌توان گفت که تعظیم و بزرگداشت پیامبران و اوصیای پاک آنان که واسطه تعلیم و هدایت و نشر د خدا و حافظ آن هستند، تعظیم «شعائر الله» نیست؟! از جمله د یل روشن بر اینکه ائمه از مصاد حقیقی شعائر الهی هستند، این سخن امام علی علیه السلام است:

نحن الشّعائر والأصحاب، والخزنة والأبواب، ولا تؤتی البيوت إلا من أبوابها، فمن أتاها من غیر أبوابها سمي سارقاً. (نهج البلاغه، خطبه ۱۵۴؛ حر عاملی، ۱۴۰۹ق، ج ۲۷، ص ۱۳۵)

ما اهل بیت پیامبر ﷺ از جهت قرب به آن حضرت، چون پیراهن تن او و اصحاب خاص او هستیم و گنجینه داران و درهای علوم او هستیم، به خانه‌ها جز از طریق درهای آن داخل نمی‌شوند و هر کس از راه دیگری وارد شود، دزد محسوب می‌شود.

بنابراین تعظیم اهل بیت ﷺ و ابراز مودت به آنان، عمل به توصیه خدای متعال در خصوص شعائر الهی و تعظیم انبیا و اولیا و دوست داشتن آنان است.

۶. پادشاه‌های اخروی زیارت اولیای دین

در روایات برای زیارت پیامبر ﷺ و امامان معصوم ﷺ، ثواب‌های فراوانی بیان شده است. به برخی از این روایات اشاره می‌کنیم:

(الف) رسول خدا ﷺ فرمود: «من حج فزار قبری بعد وفاتی کان کمن زارنی فی حیاتی». (طبرانی، ۱۴۱۵ق، ج ۱۲، ص ۳۱۰؛ متقی هندی، ۱۴۰۱ق، ج ۱۵، ص ۶۵۱، ح ۴۲۵۸۲)

(ب) نقل شده است امام حسین ﷺ به جدش رسول خدا ﷺ عرض کرد:

یا ابتاه ما لِمَنْ زَارَكَ؟ فقال رسول الله ﷺ: يا بُنَيَّ مَنْ زَارَنِي حَيًّا أَوْ مَيِّتًا أَوْ زَارَ أَبَاكَ أَوْ زَارَ أَخَاكَ أَوْ زَارَكَ كَانَ حَقًّا عَلَيَّ أَنْ أَزُورَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَأُخَلِّصَهُ مِنْ ذُنُوبِهِ». (کلینی، ۱۴۰۷ق، ج ۴، ص ۵۴۸؛ ابن قولویه، ۱۳۵۶ش، ص ۳۹)

ای پدر، ثواب زیارت کننده شما پس از رحلتان چیست؟» پیامبر ﷺ فرمود: «ای فرزندم، کسی که مرا در زمان حیات یا پس از رحلتم زیارت کند یا پدر و برادرت و تو را زیارت کند، بر من حق دارد که من او را در روز قیامت زیارت کنم و او را از گرفتاری نجات دهم.

(ج) محمد بن مسلم می‌گوید:

امام باقر ﷺ فرمود: «اگر مردم می‌دانستند چه برکاتی در زیارت امام حسین ﷺ نهفته است، از اشتیاق زیارت او می‌مردند و نفس‌هاشان از حسرت به شماره می‌افتاد!» گفتیم: «مگر چه برکاتی در زیارت امام حسین ﷺ نهفته است؟» امام ﷺ

فرمود: «هر کس امام حسین علیه السلام را از روی اشتیاق زیارت کند، خداوند پاداش هزار حج مقبول و هزار عمره پاکیزه و پاداش هزار شهید از شهدای بدر و پاداش هزار روزه‌دار و ثواب هزار صدقه مقبول و پاداش آزادی بنده‌ای که برای خدا آزاد شده باشد، برای او مقرر می‌فرماید». (حر عاملی، ۱۴۰۹ق، ج ۱۴، ص ۴۵۳)

(د) پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله خطاب به علی علیه السلام فرمود:

۱ علی،... کسی که قبر شما را زیارت کند، ثواب هفتاد حج غیر از حجه الاسلام که واجب است، دارد و از گناهان خود بیرون می‌آید؛ همانند روزی که از مادرش متولد می‌شود. پس بشارت باد تو را و به دوستان نیز بشارت بده به نعمت‌ها و لذت‌ایی که نه چشمی دیده، نه گوش شنیده و نه به قلب کسی خطور کرده است. اما نابخردانی، زائران قبور شما را سرزنش می‌کنند... اینها اشرار امت من هستند، شفاعت من به آنها نرسد و بر حوض من وارد نشوند.

(طوسی، ۱۴۰۷ق، ج ۶، ص ۲۲)

(ه) زراره نقل می‌کند:

به امام باقر علیه السلام عرض کردم: «چه می‌گویی درباره کسی که پدرت (علی بن احسین علیه السلام) را با حال ترس زیارت کند؟» فرمود:

يَوْمُنَّهُ اللَّهُ يَوْمَ الْفَرَجِ الْأَكْبَرِ وَ تَلَقَّاهُ الْمَلَائِكَةُ بِالْبَشَارَةِ وَيُقَالُ لَهُ لَا تَخَفْ وَلَا تَحْزَنْ هَذَا يَوْمُكَ الَّذِي فِيهِ فَوْزُكَ. (ابن قولویه، ۱۳۵۶ش، ص ۱۴۵)

در روز قیامت خداوند به او امان دهد و ملائکه او را با مژده و بشارت استقبال کنند و به او گفته می‌شود به خود ترس و اندوه راه مده! این روز رستگاری [و سعادت] تو است.

۷. بهره‌مندی از شفاعت اهل بیت علیهم السلام

در روایات، یکی از آثار و نتایج زیارت، بهره‌مندی از شفاعت پیامبر صلی الله علیه و آله و اهل بیت علیهم السلام بیان

شده است؛ چنان که رسول خدا ﷺ می فرماید:

- «کسی که مرا زیارت کند، شفاعت من نصیب او می شود و کسی که از شفاعت من بهره مند شود، بهشت بر او واجب می گردد». (مفید، ۱۴۱۳ق، ص ۱۴۸؛ حر عاملی، ۱۴۰۹ق، ج ۱۰، ص ۲۶۰)

- مَنْ أَتَانِي زَائِرًا كُنْتُ شَفِيعَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ. (ابن قولویه، ۱۳۵۶ش، ص ۱۰)؛ هر کس مرا زیارت کند، من در روز قیامت شفیع او خواهم بود.
امام علی بن موسی الرضا علیه السلام فرمود:

فمن زارهم رغبة في زيارتهم و تصديقاً بما رغبوا فيه كان ائمتهم شفعا لهم يوم القيامة.
(کلینی، ۱۴۰۷ق، ج ۴، ص ۵۶۷)

پس هر کس با رغبت و علاقه به زیارتشان و تصدیق آنچه به آن علاقه دارند، آنان را زیارت کند، ائمه شفیعان او در روز قیامت خواهند بود.
امام رضا علیه السلام در روایاتی می فرماید:

- «ألا فمَنْ زارني و هو يعرف ما أوجب الله عزوجل من حقّي و طاعتي فأنا و آبائي شفعاؤه يوم القيامة». (ابن بابویه، ۱۴۱۳ق، ج ۲، ص ۵۸۴)

آگاه باش، هر کس مرا زیارت کند و آنچه خدای عزیز و بلندمرتبه از حق و طاعت من واجب کرده، بشناسد من و پدرانم شفیعان او در روز قیامت خواهیم بود.

- مَنْ زَارَنِي عَلَى بُعْدِ دَارِي وَ مَزَارِي أَتَيْتُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِي ثَلَاثَةِ مَوَاطِنَ حَتَّى أُخَلِّصَهُ مِنْ أَهْوَالِهَا إِذَا تَطَايَرَتِ الْكُتُبُ يَمِينًا وَ شِمَالًا، وَ عِنْدَ الصَّرَاطِ وَ الْمِيزَانِ. (طوسی، ۱۴۰۷ق، ج ۶، ص ۸۵؛ ابن قولویه، ۱۳۵۶ش، ص ۳۰۴؛ حر عاملی، ۱۴۰۹ق، ج ۱۴، ص ۵۵۱؛ مجلسی، ۱۴۰۳ق، ج ۱۰۲، ص ۳۴)

کسی که مرا با دوری منزل و مزارم زیارت کند، در روز قیامت در سه جا نزد او می آیم تا او را از سختی رهایی بخشم: هنگام تحویل پرونده به دست راست یا چپ، وقت گذشتن از پل صراط و کنار میزان.

۸. زیارت و آمرزش گناهان

زیارت او یای مقرب الهی، زمینه‌ساز رحمت و مغفرت الهی است. خدای متعال در قرآن کریم به اهل امان توصیه فرموده نزد رسول خدا ﷺ بروند تا او براشان طلب مغفرت کند: ﴿وَلَوْ أَنَّهُمْ إِذْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ جَاءُوكَ فَاسْتَغْفَرُوا اللَّهَ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُولُ لَوَجَدُوا اللَّهَ تَوَّابًا رَحِيمًا﴾ (نساء: ۶۴) بنابراین زیارت قبور پیامبران و او یای الهی وسیله و راهی برای جلب رحمت و مغفرت الهی است.

عبدالله بن مسعود از رسول خدا ﷺ نقل می‌کند:

«حیاتی خیر لکم تحدثون و تحدث لکم و وفاتی خیر لکم تعرض علی اعمالکم فما رایت من خیر حمدت الله علیه و ما رایت من شر استغفرت الله لکم». (هیشمی، ۱۴۰۸ق، ج ۹، ص ۲۴)

زنده بودن من برای شما مایه خیر و برکت است، زیرا شما با من سخن می‌گویید و من با شما سخن می‌گویم و وفات من نیز برای شما خیر است، زیرا پس از مرگ اعمال شما به من عرضه می‌شود، اگر اعمال شما خوب بود، خدا را سپاس می‌گویم و اگر اعمال شما ناشایست بود، از خداوند برای شما طلب بخشایش می‌کنم.

امام صادق علیه السلام می‌فرماید: «کسی که به زیارت قبر حسین علیه السلام برود، درحالی که به حق آن حضرت عارف باشد، خداوند متعال گناهان گذشته و آینده‌اش را می‌بخشد». (ابن قولویه، ۱۳۵۶ش، ص ۲۶۲؛ ابن بابویه، ۱۴۱۳ق، ج ۱، ص ۵۸۱)

امام موسی بن جعفر علیه السلام فرمود:

أَدْنَى مَا يُثَابَرُ بِهِ زَائِرُ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ بِشَطِّ الْفُرَاتِ إِذَا عَرَفَ بِحَقِّهِ وَحُرْمَتِهِ وَوِلَايَتِهِ أَنْ يَغْفَرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَ مَا تَأَخَّرَ. (ابن بابویه، ۱۴۱۳ق، ج ۱، ص ۵۸۱)

کمترین پاداشی که در شطّ فرات به زائر حسین بن علی علیه السلام می‌دهند، آن است که گناهان گذشته و حال او آمرزیده شود؛ مشروط به آنکه به حق آن حضرت و حرمت و ولایت او عارف بوده و شناخت داشته باشد.

۹. زیارت و آرامش روحی

توجه به خدا و یاد او و همچنین یاد مرگ، موجب آرامش روح و روان انسان می‌شود و انسان را از بسیاری از آشفتگی‌های روحی نظیر حرص، آز، حسد و تفوق طلبی می‌رهاند؛ چنان‌که با وجود دشواری‌های سفر زیارتی و ازدحام زائران، آنچه از چهره آنان دانسته و از زبان‌شان شنیده می‌شود، مؤید دسترسی ایشان به آرامش روحی و سرزندگی و شادی است. زیارت مصداق ذکر خدا و دعا و مناجات و انس با خدا و اولیای الهی است. آرامش و احساس سبکبالی و نورانیت قلب از آثار بارز زیارت است. ۱ تجربه چندان عمیق و آشکار است که اغلب زائران آن را تجربه کرده‌اند.

پیامبر خدا ﷺ درباره زیارت امام رضا (ع) فرموده است:

به زودی پاره تن من، امام رضا (ع)، در خراسان دفن می‌شود. هیچ اندوهگینی او را زیارت نمی‌کند، مگر آنکه خدای تعالی اندوهش را برطرف می‌کند و هیچ گناهکاری او را زیارت نمی‌کند، مگر اینکه خدا متعال گناهش را می‌بخشد.

(ابن بابویه، ۱۴۱۳ق، ج ۲، ص ۵۸۳؛ حر عاملی، ۱۴۰۹ق، ج ۱۴، ص ۵۵۳)

امام صادق (ع) فرمودند: «در نزدیکی شما قبری است که هیچ اندوهگینی به سوی آن نرفته مگر آنکه خداوند سختی و مشکل او را برطرف، و حاجتش را برآورده می‌کند». (ابن قولویه، ۱۳۵۶ش، ص ۱۶۸)

۱۰. زیارت و شادی روح گذشتگان

امام صادق (ع) می‌فرماید:

زوروا موتاکم فانهم یفرحون بزیارتکم و لیطلب احدکم حاجته عند قبر ابیه و عند قبر

امه بما یدعوا لهما. (کلینی، ۱۴۰۷ق، ج ۳، ص ۲۲۹)

مردگان خود را زیارت کنید؛ زیرا آنان با زیارت شما، شاد می‌شوند و علاوه بر این، مناسب است هر یک از شما هنگام زیارت قبور پدر و مادر خود، حاجت خود را از خداوند بخواهد، تا خداوند به جهت دعایی که در حق آنان کرده است، دعایش را به اجابت برساند.

۱۱. زیارت یادآور مرگ و آخرت

رسول اکرم ﷺ زیارت را وسیله تذکر و موعظه و یادآور مرگ و آخرت دانسته و در این باره فرموده است:

كُنْتُ نَهَيْتُكُمْ عَنْ زِيَارَةِ الْقُبُورِ، أَلَا فَزُورُوهَا فَإِنَّهَا تُرْقِي الْقَلْبَ وَتُذَمِّعُ الْعَيْنَ وَتُذَكِّرُ الْآخِرَةَ. (حاکم نیشابوری، ۱۴۱۱ق، ج ۱، ۵۳۲؛ بیهقی، ۱۴۲۴ق، ج ۴، ص ۱۲۹؛ مسلم بن حجاج، بی تا، ج ۲، ص ۶۷۱؛ ابن ماجه، ۱۴۳۰ق، ج ۱، ص ۵۰۰؛ ترمذی، ۱۴۱۹ق، ج ۳، ص ۳۷۰)

من پیش تر شما را از زیارت قبور نهی کرده بودم؛ اما از الآن شما را به آن توصیه می کنم؛ زیرا زیارت قبور قلب را نرم، و اشک را جاری، و یاد آخرت را در دل زنده می کند.

در دین اسلام، توصیه های فراوانی در خصوص یاد مرگ و یاد مردگان و عبرت گرفتن از کسانی که از دنیا رفته اند، وارد شده است. یکی از زمان ها و عیت هایی که انسان در آن بیشتر به یاد مرگ و عبرت گرفتن از احوال مردگان و آخرت می افتد، زمان زیارت اهل قبور است.

مرور و نتیجه گیری

زیارت، به معنای حضور در پیشگاه پیشوایان دینی یا نزد قبور آنان یا دیدار از مکانی مقدس یا حضور در کنار مزار اهل ایمان که از دنیا رفته اند و طلب مغفرت و دعا برای آنان است. زیارت از منظر آموزه های دینی، از اعمال پسندیده است و از صدر اسلام تاکنون، مسلمانان به آن نیت و اهتمام داشته اند. این عمل عبادی، نزد شیعیان جایگاهی ویژه دارد. بر اساس تعالیم اهل بیت (علیهم السلام)، زیارت زمینه ساز معرفت بیشتر نسبت به خدا، قیامت و او یای دین، و در بر دارنده آثار ارزنده تربیتی و اخلاقی است. زیارت به زندگی انسان معنا و جهت

می‌دهد و انسان هنگام زیارت انسان‌های کامل و وارسته و الهی، در شعاع هدایت و عنایت و کرامت آنان قرار می‌گیرد. لطف و عنایت آنان نسبت به پیروان و زائران خود، ناشی از عنایت و رحمت خداست. خدای متعال آنان را مظهر رحمت و هدایت و معرفت قرار داده است. رفتن به سوی آنان همانند هجرت به سوی رسول خداست که خدای متعال به آن امر فرموده است. رفتن به زیارت اولیای معصوم و مقرب الهی، رفتن به سوی بیوتی است که خدا در وصف آنها فرموده: ﴿فِي بُيُوتٍ أُذِنَ لِلَّهِ أَنْ تُرْفَعَ وَيُذْكَرَ فِيهَا اسْمُهُ...﴾. (نور: ۳۶) در نهایت می‌توان گفت زیارت اولیای خدا وسیله‌ای از اسباب قرب و کسب فیض و رحمت و خیر و برکت و پاداش و مغفرت الهی است.

منابع

١. قرآن كريم
٢. هيج البلاغه، با مقدمه صبحی صالح، قم، هجرت، ١٤١٤ق.
٣. آمدی، عبدالواحد بن محمد (١٣٦٦ش). غرر الحکم، قم، انتشارات دتر تبليغات.
٤. ابن بابويه، محمد بن علي (١٤١٣ق). من لا يحضره الفقيه، تصحيح علي اكبر غفاري، قم، دفتر انتشارات اسلامي.
٥. ابن حجر هيثمي، احمد بن محمد (١٤١٧ق). الصواعق المحرقة في الرد على أهل البدع و الزندقة، بيروت، مؤسسة الرسالة.
٦. ابن قولويه، جعفر بن محمد (١٣٥٦ش). كامل الزيارات، تصحيح عبدالحسين اميني، نجف اشرف، دار المرتضوية.
٧. ابن ماجه، محمد بن يزيد (١٤٣٠ق). سنن ابن ماجه، دار الرسالة العالمية.
٨. ابن مشهدي، محمد بن جعفر (١٤١٩ق). المزار الكبير، تصحيح جواد قيومي اصفهاني، قم، دفتر انتشارات اسلامي.
٩. أبو الصلاح حلبی، تقی الدين (١٤٠٣ق). الكافي في الفقه، اصفهان، مكتبة الإمام أمير المؤمنين عليه السلام.
١٠. بيهقي، أحمد بن الحسين (١٤٢٤ق). السنن الكبرى، المحقق: محمد عبدالقادر عطا، بيروت، دار الكتب العلمية، ابعة الثالثة.
١١. _____ (بی تا). مناقب شافعی، قاهره، كتبة دار التراث.
١٢. ترمذی، محمد بن عيسى (١٤١٩ق). سنن الترمذی، تحقيق احمد شاکر، قاهره، دار الحديث.
١٣. تهانوی، محمد علي (بی تا). كشف اصطلاحات الفنون و العلوم، بيروت، مكتبة لبنان ناشرون.
١٤. جزيري، عبدالرحمان بن محمد (١٤٢٤ق). الفقه على المذاهب الأربعة، چاپ دوم، بيروت، دار الكتب العلمية.
١٥. جوادى آملی، عبدالله (١٣٩٤ش). ادب فناى مقربان، قم، نشر اسراء.

۱۶. _____ (۱۳۷۷ش). صهبای حج، قم، نشر اسراء.
۱۷. جوادی آملی، مرتضی (۱۳۹۱ش). فلسفه زیارت و آئین آن، قم، نشر اسراء.
۱۸. حاکم نیشابوری، محمد بن عبدالله (۱۴۱۱ق). المستدرک علی الصحیحین، تحقیق مصطفی عبدالقادر عطا، بیروت، دار الکتب العلمیة.
۱۹. حر عاملی، محمد بن حسن (۱۴۰۹ق). وسائل الشیعة، قم، مؤسسة آل ابیت لایة التراث.
۲۰. دارقطنی، علی بن عمر (۱۴۲۴ق). سنن الدارقطنی، تحقیق شعب الارنؤوط، بیروت، مؤسسة الرسالة.
۲۱. راغب اصفهانی (۱۴۱۶ق). مفردات الفاظ القرآن، تحقیق صفوان عدنان داوودی، بیروت، الدار الشامیة، چاپ اول.
۲۲. سبکی، علی بن عبدالکافی (۱۴۱۹ق). شفاء السقام فی زیارة خیر الانام، حیدرآباد، دائرة المعارف العثمانیة.
۲۳. طریحی، فخرالدین (۱۳۷۵). مجمع البحرین، به المرتضویة.
۲۴. طوسی، محمد بن حسن (۱۴۱۶ق). تهذیب الأحکام، تصحیح حسن الموسوی خراسان، تهران، دار الکتب الإسلامیة.
۲۵. فیومی، امد بن محمد (۱۴۱۴ق). مصباح المنیر، تهران، دار الهجرة.
۲۶. قسطلانی، احمد بن محمد (بی تا). المواهب اللدنیة بالمنح المحمدیة، قاهره، ا کتبه التوقیفیه.
۲۷. کلینی، مد بن یعقوب (۱۴۰۷ق). الکافی، تصحیح علی اکبر غفاری و محمد آخوندی، تهران، دار الکتب الإسلامیة.
۲۸. مجلسی، محمدباقر (۱۴۰۳ق). بحار الانوار، بیروت، دار إحياء التراث العربی.
۲۹. مظفر، محمدر ا (۱۳۸۷ش). عقائد الامامیة، قم، انتشارات انصاریان.
۳۰. مسلم بن حجاج (بی تا). صحیح مسلم، تحقیق محمد فؤاد عبدالباقی، بیروت، دار إحياء التراث العربی.
۳۱. مفید، محمد بن محمد (۱۴۱۳ق). کتاب المزار، تصحیح محمدباقر ابطحی، قم، کنگره جهانی هزاره شیخ مفید رحمته الله.

۳۲. میرداماد، محمدباقر بن محمد (۱۳۶۷ش). القبسات، به اهتمام مهدی محقق و توشیهیکو ایزوتسو،

تهران، دانشگاه تهران.

۳۳. هیشمی، علی بن ابی بکر (۱۴۰۸ق). مجمع الزوائد و منبع الفوائد، بیروت، دار الکتب العلمیة.

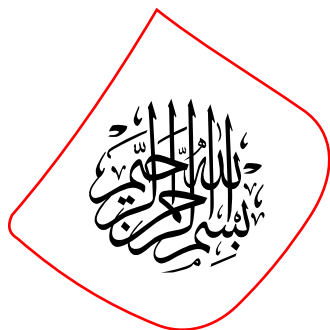
بزرگوار حسین علیهم السلام

بازخوانی ابعاد گوناگون «حماسه اربعین»
در بیانات حضرت آیت الله خامنه ای

KHAMENEI.IR

مقره مقام و شخصیت حضرت آیت الله العظمی خامنه ای

♦ «روح شیعه روح کربلایی و عاشورایی است.»

● ۱۳۵۲/۱۲/۲۴

رهبر انقلاب اسلامی در بیانات مختلف درباره‌ی ابعاد حماسه‌ی زیارت اربعین سخن گفته‌اند. مسائلی مانند: تاریخچه زیارت اربعین، ابعاد معنوی پیاده‌روی اربعین، ظرفیت اربعین در مسیر تمدن‌سازی نوین اسلامی و... در این سخنان مورد بحث و بررسی قرار گرفته است. پایگاه اطلاع‌رسانی **KHAMENEI.IR** در این کتابچه مجموعه بیانات حضرت آیت‌الله خامنه‌ای درباره‌ی زیارت امام حسین (علیه السلام) در روز اربعین را بازخوانی می‌کند.

♦ فهرست

۱. تاریخچه زیارت اربعین..... ۵۴
۲. قیامهای بعد از اربعین..... ۵۹
۳. اهمیت زیارت اربعین..... ۱۲
۴. حماسه راه‌پیمایی اربعین..... ۱۵
- الف) اهمیت..... ۱۶
- ب) بازتاب رسانه‌ای..... ۲۴
- ج) میزبانی مردم عراق..... ۲۶
- د) توصیه‌ها..... ۲۸

تاریخچه
زیارت
اربعین

زنده نگه داشتن حادثه عاشورا با آمدن زینب کبری به کربلا

حادثه‌ی عاشورای حسینی را ستمگران و ظالمان میخواستند نگذارند باقی بماند، زینب کبرا علیها السلام نگذاشت. دو حرکت عمده‌ی ما - زینب کبرا علیها السلام - انجام داد: یک حرکت، حرکت اسارت بود به کوفه و شام و آن روشنگری‌ها و آن بیانات که مایه‌ی افشای حقایق شد؛ یک حرکت دیگر، آمدن به زیارت کربلا در اربعین بود؛ حالا اربعین اول یا دوم یا هرچه. این حرکت به معنای این است که نباید اجازه داد که انگیزه‌های خباثت‌آلودی که قصد دارند مقاطع عزیز و اثرگذار و مهم را از یادها ببرند، موفق بشوند؛ البته موفق هم نخواهند شد.

● ۱۳۹۳/۱۰/۱۷

اولین جوشش مبارزه بعد از کربلا

اربعین در حادثه‌ی کربلا یک شروع بود؛ یک آغاز بود... خاصیت محیط اختناق این است که مردم فرصت و جرئت این را پیدا نمی‌کنند که حقایقی را که فهمیده‌اند، در عمل خودشان نشان بدهند... خیلی‌ها از زبان زینب کبری علیها السلام یا امام سجاد علیه السلام یا از دیدن وضع اسرا، خیلی چیزها را فهمیدند، ولی کی جرئت می‌کرد، کی توانائی این را داشت که در مقابل آن دستگاه ظلم و استکبار و استبداد و اختناق، آنچه را که فهمیده است، بروز دهد؟ مثل یک عقده‌ای در گلوئی مؤمنین باقی بود. این عقده روز اربعین اولین نیشتر را خورد؛ اولین جوشش در روز اربعین در کربلا اتفاق افتاد.

● ۱۳۸۷/۱۱/۲۸

حفظ خاطره شهادت در برابر طوفان تبلیغات

اهمیت اربعین در آن است که در این روز، با تدبیر الهی خاندان پیامبر (علیهم السلام)، یاد نهضت حسینی برای همیشه جاودانه شد و این کار پایه‌گذاری گردید. اگر بازماندگان شهدا و صاحبان اصلی، در حوادث گوناگون به حفظ یاد و آثار شهادت کمر نبندند، نسلهای بعد، از دستاورد شهادت استفاده‌ی زیادی نخواهند برد... به همان اندازه که مجاهدت حسین بن علی (علیه السلام) و یارانش به عنوان صاحبان پرچم، با موانع برخورد داشت و سخت بود، به همان اندازه نیز مجاهدت زینب (علیها السلام) و مجاهدت امام سجاد (علیه السلام) و بقیه‌ی بزرگواران، دشوار بود... درسی که اربعین به ما می‌دهد، این است که باید یاد حقیقت و خاطره‌ی شهادت را در مقابل طوفان تبلیغات دشمن زنده نگه‌داشت.

۱۳۶۸/۰۶/۲۹ ●

رسانه پر قدرت عاشورا

اهمیت اربعین اول این بود که رسانه‌ی پر قدرت عاشورا است. از روز عاشورا تا روز اربعین این چهل روز، چهل روز فرمانروایی منطق حق در میان دنیای ظلمانی حاکمیت بنی امیه و سفیانی‌ها بود. رسانه‌ی حقیقی [یعنی] فریاد زینب کبری، فریاد حضرت سجاد؛ در کجا؟ در کوفه، در شام، در آنجایی که ظلمات محض بود؛ اینها بزرگ‌ترین رسانه بود. همینها بود که عاشورا را نگه داشت، همینها بود که عاشورا را به امروز رساند. تاریخ و ریشه‌ی این روز اربعین و ماجرای اربعین این است. آن روز اهل بیت (علیهم السلام) طوفانی به پا کردند با این حرکت چهل روزه؛ یک طوفان به پا شد در آن اختناق عجیب.

۱۳۹۸/۰۷/۲۱ ●

شروع جاذبه مغناطیس حسینی

شروع جاذبه‌ی مغناطیس حسینی، در روز اربعین است. جابر بن عبدالله را از مدینه بلند می‌کند و به کربلا می‌کشد. این، همان مغناطیسی است که امروز هم با گذشت قرنهای متمادی، در دل من و شماست. کسانی که معرفت به اهل بیت دارند، عشق و شور به کربلا همیشه در دلشان زنده است. این از آن روز شروع شده است.

● ۱۳۸۵/۰۱/۰۱

ماجرای زیارت جابر بن عبدالله انصاری در روز اربعین

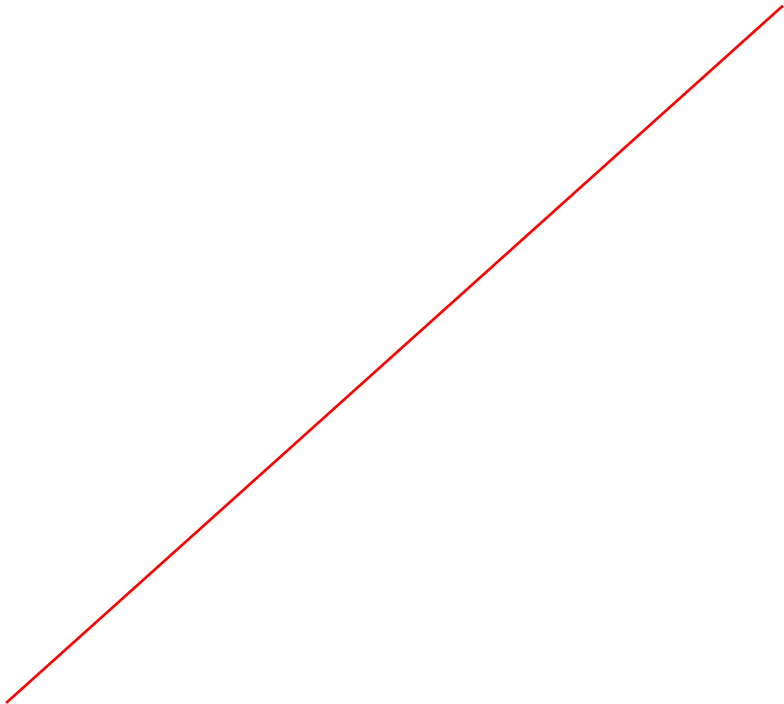
در روز اربعین بعد از آن روزهای تلخ و آن شهادت عجیب، اولین زائران ابا عبدالله الحسین علیه السلام بر سر قبر امام معصوم شهید جمع شدند. از جمله کسانی که آن روز آمدند، یکی «جابر بن عبدالله انصاری» است و یکی «عطیه بن سعد عوفی» که او هم از اصحاب امیرالمؤمنین علیه السلام است... «عطیه» می‌گوید: وقتی به آن جا رسیدیم، خواستیم به طرف قبر برویم، اما این پیرمرد گفت اول دم شط فرات برویم و غسل کنیم. در شط فرات غسل کرد، سپس قطیفه‌ای به کمر پیچید و قطیفه‌ای هم بر دوش انداخت؛ مثل کسی که می‌خواهد خانه‌ی خدا را طواف و زیارت کند، به طرف قبر امام حسین علیه السلام رفت. ظاهراً او نایبنا هم بوده است. می‌گوید با هم رفتیم، تا نزدیک قبر امام حسین علیه السلام رسیدیم. وقتی که قبر را لمس کرد و شناخت، احساساتش به جوش آمد. این پیرمرد که لابد حسین بن علی علیه السلام را بارها در آغوش پیامبر دیده بود، با صدای بلند سه مرتبه صدا زد: یا حسین، یا حسین، یا حسین.

● ۱۳۷۸/۰۳/۱۴

میعادگاه شیعیان در سرزمین مقدس

یادآوری خاطره‌ی عاشورا و خاطره‌ی آن جهاد و از خودگذشتگی و فداکاری عظیم، در روز اربعین انجام می‌گرفته؛ و در آن سرزمین. اگر امروز هم بتوانند شیعیان آن سرزمین پاک و مقدس را یک چنین میعادى قرار بدهند، البته بسیار کار بجا و جالبی خواهد بود و هم دنباله‌گیری از راهی است که ائمه‌ی هدی علیهم‌السلام به ما ارائه دادند.

۱۳۵۲/۱۲/۲۴ ●

قیامهای
بعد از
اربعین

شکل گرفتن نهضت توأیین بعد از زیارت کربلا

اولین نهضتی که بعد از عاشورای حسینی از طرف شیعیان به وجود آمد، نهضت توأیین بود. اینها آمدند در آن مرقد پاک دور هم جمع شدند، مبلغ زیادی اشک ریختند... گمانم گفته‌ام یک شبانه‌روز یا دو شبانه‌روز اتصالاً اشک [ریختند]؛ بعد از این گریه‌ها بود که دست به دست هم دادند، تصمیم گرفتند که بروند تا جانشان را در راه خدا بدهند و تا کشته نشده‌اند، دست از جنگ برندارند و از این جنگ زنده برنگردند؛ همین هم شد. مردمان بزرگی؛ سلیمان بن صرد خزاعی - صحابی امیرالمؤمنین، حواری امام حسن - و امثال اینها رفتند و آنجا جان دادند و کشته شدند؛ [شروعش] از کربلا بود؛ ببینید چه این حقیقت جلوه‌دار و جلوه‌گری بوده در آن روزگار! در ذهن مردم ما امروز البته، این حقیقت به آن زیبایی و به آن شکوهمندی باقی نمانده؛ جور دیگر است. بنابراین، مسئله‌ی اربعین یک مسئله‌ی مهمی است.

۱۳۵۲/۱۲/۲۴ •

شروع قیام مختار بعد از اربعین

از همین جا [زیارت اربعین] بود که ماجرای توأیین به وجود آمد؛ اگرچه ماجرای توأیین سرکوب شد؛ اما بعد با فاصله‌ی کوتاهی ماجرای قیام مختار و بقیه‌ی آن دلاوران کوفه اتفاق افتاد و نتیجه‌ی درهم پیچیده شدن دودمان بنی امیه‌ی ظالم و خبیث بر اثر همین شد. البته بعد از او سلسله‌ی مروانی‌ها آمدند؛ اما مبارزه ادامه پیدا کرد؛ راه باز شد. این خصوصیت اربعین است. یعنی در اربعین افشاگری هم هست، عمل هم هست، تحقق هدفهای آن افشاگری هم در اربعین وجود دارد.

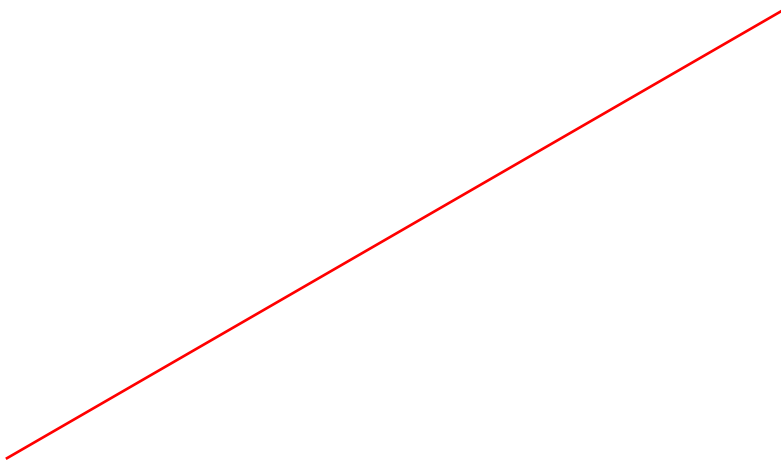
۱۳۸۷/۱۱/۲۸ •

شروع نهضت «ابن طباطبا» با پیمان وفاداری در کربلا

یکی از بزرگ‌ترین نهضت‌های شیعه در دوران تاریخ خلفای بنی عباس، نهضت «ابن طباطبا» است... یک نهضت عجیبی به راه انداخت و فتح کردند و پیروز شدند؛ بخش مهمی از عالم اسلام را قبضه کردند، حکومت تشیع و حکومت علوی را بر سر پا کردند... منتها البته این بزرگوار در اثناء بیمار شدند و از دنیا رحلت کردند و این وسیله‌ای شد که بعد، آن موفقیت و کامیابی باقی نماند و بعد از چند سال، البته نهضت شکست خورد؛ لکن چند سالی بر سر کار بودند. این بزرگوارها هم وقتی میخواستند شروع کنند، آمدند کربلا. اولی که خواستند شروع کنند، با آن ابوالسرایا و همه‌ی آن شیعیانی که همراهشان بودند آمدند کربلا، بر سر قبر حسین بن علی (صلوات الله علیه) پیمان برادری و وفاداری بستند.

۱۳۵۲/۱۲/۲۴ ●

اهمیت
زیارت
اربعین

کنگره جهانی شیعیان در روز اربعین و در سرزمین کربلا

می‌دانید یکی از علائم ایمان زیارت اربعین است؟... شیعه یک جمع متفاوتی بود... اما مثل دانه‌های تسبیح، یک رشته و یک نخ، همه‌ی اینها را به هم وصل می‌کرد. آن رشته چه بود؟ رشته‌ی اطاعت و فرمان‌بری از مرکزیت تشیع، از رهبری عالی تشیع یعنی امام... ممکن بود دو نفر از حال هم خبر نداشته باشند، اما بودند کسانی که از حال همه با خبر بودند... فقط یک عیبی کار آنها داشت و آن اینکه همدیگر را کمتر میدیدند. اهل یک شهر و شیعیان یک منطقه، البته یکدیگر را میدیدند، اما یک کنگره‌ی جهانی لازم بود برای شیعیان روزگار ائمه علیهم‌السلام. این کنگره‌ی جهانی را معین کردند، و قتش را هم معین کردند؛ گفتند در این موعد معین، در آن کنگره هر کس بتواند شرکت کند. آن موعد، روز اربعین است؛ و جای شرکت، سرزمین کربلا است؛ چون روح شیعه روح کربلائی است، روح عاشورائی است.

خلاصه نهضت حسینی در عبارات زیارت اربعین

یک جمله در زیارت اربعین امام حسین علیه الصّلاة والسّلام ذکر شده است که مانند بسیاری از جملات این زیارتها و دعاها، بسیار پرمغز و در خور تأمل و تدبّر است. آن جمله این است: «و بذل مهجته فیک» یعنی حسین بن علی، جان و خون خود را در راه تو داد؛ «لیستنقذ عبادک من الجهالة»؛ تا بندگان تو را از جهل نجات دهد؛ «و حيرة الصّلالة»؛ و آنها را از سرگردانی ناشی از ضلالت و گمراهی برهاند. این یک طرف قضیه، یعنی طرف قیام کننده؛ حسین بن علی علیه السلام است. طرف دیگر قضیه، در فقره‌ی بعدی معرفی می‌شود: «و قد توازر علیه من غرته الدنیا و باع حظه بالارذل الأدنی»؛ نقطه‌ی مقابل، کسانی بودند که فریب زندگی، آنها را به خود مشغول و دنیای مادی، زخارف دنیایی، شهوات و هواهای نفس، از خود بی خودشان کرده بود؛ «و باع حظه بالارذل الأدنی»؛ سهمی را که خدای متعال برای هرانسانی در آفرینش عظیم خود قرار داده است به بهای پست و ناچیز و غیر قابل اعتنایی فروخته بودند. این، خلاصه‌ی نهضت حسینی است.

● ۱۳۷۹/۰۱/۲۶

حماسه
راه‌پیمایی
اربعین

الف) اهمیت

راهپیمایی اربعین؛ قوت اسلام

یکی از مصادیق قوت را امروز دنیای اسلام دارد مشاهده میکند و آن، راهپیمایی اربعین است؛ وَاعِدُوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ. راهپیمایی اربعین قوت اسلام است، قوت حقیقت است، قوت جبهه‌ی مقاومت اسلامی است که این جور اجتماع عظیم میلیونی راه می‌افتند به سمت کربلا، به سمت حسین، به سمت قلّه و اوج افتخارفداکاری و شهادت که همه‌ی آزادگان عالم باید از او درس بگیرند.

● ۱۳۹۸/۰۷/۲۱

موهبت بزرگ الهی

پاداشی که خدای متعال به شهید معمولی میدهد این را خدای متعال میگوید «أَحْيَاءُ عِنْدَ رَبِّهِمْ يُرْزَقُونَ * فَرَحِينَ بِمَاءِ أَنَّهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ! وَيَسْتَبْشِرُونَ بِالَّذِينَ لَمْ يَلْحَقُوا بِهِمْ مِنْ خَلْفِهِمْ إِلَّا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ»؛ [وقتی] خدای متعال درباره‌ی یک شهید معمولی این جور حرف می‌زند، خب اجر شهیدی مثل حسین بن علی علیه السلام که شهادت او قابل مقایسه‌ی با هیچ شهادتی نیست... اصلاً قابل مقایسه نیست با اجر یک شهید معمولی. از جمله‌ی این اجراها و پاداشها این است که: وَاجَابَةُ الدُّعَاءِ عِنْدَ قَبْرِهِ. در کنار قبر حسین بن علی علیه السلام شما دعا کنید، دعایتان مستجاب است. [واقعاً] دعا کنید؛ لقلقه‌ی لسان نباشد؛ بخوانید و بخواهید خدا را، خدای متعال وعده کرده است که اجابت خواهد کرد. اینهایی که می‌روند این راه را پیاده طی میکنند و میرسانند خودشان را به آنجا در این پیاده‌روی اربعین واقعاً یک موهبت بزرگ الهی را خدای متعال در اختیار اینها گذاشته.

● ۱۳۹۸/۰۷/۰۱

روزهایی که جزء عمر انسان حساب نمی‌شود...

از جمله‌ی اجرها و پاداشها در برابر شهادت امام حسین علیه السلام این موارد است: وَ لَا تُعَدُّ أَيَّامُ زَائِرِيهِ جَائِيًّا وَ رَاجِعًا مِنْ عُمْرِهِ. اگر خدای متعال مثلاً فرض کنید که ده هزار روز به شما عمر داده باشد، این چند روزی که در حال رفت و آمد به سمت قبر این بزرگوار هستید، جزو اینها حساب نمیشود؛ این اضافی بر آن تعداد روزهایی است که خدای متعال مقدّر کرده که عمر شما باشد؛ این جزو آنها نیست، از عمرتان حساب نمیشود؛ این اضافه است، سرریز عمر است.

● ۱۳۹۸/۰۷/۰۱

حرکت عشق و ایمان

پدیده‌ی بی‌ظن و بی‌سابقه‌ای هم در این سالهای اخیر به وجود آمده و آن، پیاده‌روی میان نجف و کربلا یا بعضی از شهرهای دورتر از نجف تا کربلا است؛ بعضی از بصره، بعضی از مرز، بعضی از شهرهای دیگر، پیاده راه می‌افتند و حرکت میکنند. این حرکت حرکت عشق و ایمان است؛ ما هم از دور نگاه میکنیم به این حرکت، و غبطه میخوریم به حال آن کسانی که این توفیق را پیدا کردند و این حرکت را انجام دادند:

گرچه دوریم به یاد تو سخن می‌گوییم بُعد منزل نبود در سفر روحانی

● ۱۳۹۴/۰۹/۰۹

گسترش معرفت به امام حسین علیه السلام

ما نه فقط در دوران خودمان در دنیا، بلکه در تاریخ هم سراغ نداریم یک چنین اجتماعی [اجتماع اربعین حسینی]، یک چنین حرکتی را هر سال، و هر سال

گرم‌تر از سال قبل اتفاق بیفتد؛ بی‌نظیر است. این حرکت حسینی [پیاده روی اربعین] درگسترش معرفت به امام حسین علیه السلام نقش دارد. اربعین با این حرکتی که عمدتاً بین نجف و کربلا در راه‌پیمایی هر سال به وجود می‌آید بین المللی شد؛ چشم‌های مردم دنیا به این حرکت دوخته شد؛ امام حسین علیه السلام و معرفت حسینی به برکت این حرکت عظیم مردمی بین‌المللی شد، جهانی شد.

● ۱۳۹۸/۰۶/۲۷

انتشار جهانی پیام امام حسین علیه السلام

ما امروز احتیاج داریم که حسین بن علی را به دنیا بشناسانیم... امروز با صدها وسیله علیه اسلام و علیه معارف اسلامی تبلیغ میشود؛ در مقابل این حرکت خصمانه‌ی جبهه‌ی کفر و استکبار، حرکت معرفت حسینی میتواند یک‌تنه سینه سپر کند، بایستد و حقیقت اسلام را، حقیقت قرآن را به دنیا معرفی کند. منطق حسین بن علی علیه السلام، منطق دفاع از حق است، منطق ایستادگی در مقابل ظلم و طغیان و گمراهی و استکبار است. این منطق امام حسین است؛ امروز دنیا به این منطق نیازمند است؛ امروز دنیا شاهد حاکمیت کفر و استکبار و حاکمیت فساد است، دنیا شاهد حاکمیت ظلم است؛ این پیام امام حسین، پیام نجات دنیا است؛ حرکت عظیم اربعین این پیام را در دنیا منتشر میکند و به فضل الهی و به حول و قوه‌ی الهی و به توفیق الهی، این حرکت بایستی روزه روز تقویت بشود.

● ۱۳۹۸/۰۶/۲۷

رسانه بی‌همتا

امروز در دنیای پیچیده‌ی پُرتبلیغات و پُرهیاهویی که بر بشریت حاکم است، این حرکت اربعین، یک فریاد رسا و یک رسانه‌ی بی‌همتا است. چنین چیزی وجود ندارد دیگر در دنیا؛ اینکه میلیون‌ها انسان راه می‌افتند، نه فقط از یک شهر یا یک کشور [بلکه] از کشورهای مختلف، و نه فقط از یک فرقه‌ی اسلامی [بلکه] فرقه‌ی مختلف اسلامی و حتی بعضی ادیان غیر اسلامی. این وحدت حسینی [است].

● ۱۳۹۸/۰۷/۲۱

متعلق به همه سلایق گوناگون

نه راه‌پیمایی بیست و دوم بهمن مربوط به یک سلیقه‌ی سیاسی است و نه جلسات محرم و ماه رمضان و اعتکاف و راه‌پیمایی اربعین مربوط به یک سلیقه‌ی سیاسی است، [بلکه] مربوط به همه‌ی ملت ایران و مربوط به همه‌ی سلایق گوناگون کشور است.

● ۱۳۹۶/۰۱/۰۱

نماد حضور پیروان و علاقمندان اهل بیت علیهم‌السلام

خوشا به حال آن کسانی که در حال پیاده‌روی هستند یا پیاده‌روی خواهند کرد و به زیارت اربعین خواهند رسید و آن زیارت خوش مضمون روز اربعین را **إِنْ شَاءَ اللَّهُ** خطاب به حضرت خواهند خواند. ما هم اینجا با شوق و با حسرت نگاه می‌کنیم به این گام‌هایی که:

هزاران گام در راه است و دل مشتاق و من حیران
 که چون ره میتوانم یافتن سوی درون من هم
 الحمدلله جوانهای ما راه را پیدا کردند و میلیونها نفر از مردم ما و مردم غیر ما،
 مردم عراق و دیگران، در این راه حرکت میکنند، این هم یکی از حوادث بسیار
 برجسته‌ای است که خدای متعال مَت گذاشته بر ما و این حادثه را برای ما
 خلق کرده است؛ این شد یک نماد. همیشه اربعین پیاده‌روی بود اما این
 حرکت عظیم که یک نماد بسیار زیبا و پرشکوهی از حضور پیروان اهل بیت
 و علاقمندان به اهل بیت هست؛ این نبود، ما این را نداشتیم، این را خدای
 متعال در اختیار ما گذاشت، خدا را بایستی شاکر باشیم.

۱۳۹۶/۰۸/۱۵ ●

یکی از شعائرالله

این کسانی که این راه را طی کردند و این حرکت عاشقانه را و مؤمنانه را دارند
 انجام میدهند، واقعاً دارند حسنه‌ای را انجام میدهند. این یک شعار بزرگ
 است، لَا تُحِلُّوا شَعَائِرَ اللَّهِ، این بلاشک جزو شعائرالله است. جا دارد که امثال
 بنده که محرومیم از این جور حرکتها عرض بکنیم که «یا لیتنا کتا معکم فنفوز
 فوزاً عظیماً». این حرکت حرکت عشق و ایمان است؛ هم در آن ایمان و
 اعتقاد قلبی و باورهای راستین، تحریک‌کننده و عمل‌کننده است؛ هم عشق
 و محبت. تفکر اهل بیت و تفکر شیعی همین جور است؛ ترکیبی است از عقل
 و عاطفه، ترکیبی است از ایمان و عشق؛ ترکیب این دو.

۱۳۹۴/۰۹/۰۹ ●

دست قدرت خدا

معمولاً در این جور پدیده‌هایی [مانند پیاده روی اربعین] که انسان مشاهده میکند که تبلیغاتی برای آن انجام نگرفته لکن ناگهان یک پدیده‌ای در محیط دید انسان بُروز میکند، دست خدایی مشهودتر از همه جای دیگر است... شما ببینید برای اینکه ده هزار نفر، پنجاه هزار نفر را یک جا جمع کنند، چقدر تلاش تبلیغاتی در دنیا انجام میگیرد، آخرش هم نمیشود. اینجا با وجود موانع فراوان، از ایران فقط دو میلیون نفر برای پیاده‌روی هشتاد کیلومتری - برای پیاده‌روی، نه برای لذت بردن و در هتل لمیدن - بلند میشوند میروند کربلا؛ چند برابر آن [هم] از خود عراق و از مناطق دیگر؛ این یک حادثه‌ی الهی است، این یک پدیده‌ی الهی است؛ این نشان‌دهنده‌ی این است که این راه، راه عشق است؛ منتها نه عشق مجنونانه، عشق همراه بصیرت؛ مثل عشق اولیا به خدا؛ اَللّٰهُمَّ ارْزُقْنِیْ حُبَّكَ وَ حُبَّ مَنْ یُّحِبُّکَ وَ حُبَّ کُلِّ عَمَلٍ یُّوَصِّلُنِیْ اِلَیْ قُرْبِکَ؛ این حب و این عشق، عشق همراه با بصیرت است؛ میداند، میفهمد و این جاذبه او را میکشد، این مغناطیس او را میکشد.

● ۱۳۹۵/۰۹/۰۳

حضور میلیونی، نشانه اوج‌گیری تفکر مبارزه

راه‌پیمایی عظیم اربعین واقعاً یک پدیده است، یک پدیده‌ی الهی است، یک پدیده‌ی معنوی است. حقیقتاً قابل توصیف نیست؛ مثل خیلی از این پدیده‌های مهم الهی، درست قابل تفسیر هم نیست؛ یعنی نمیشود این حادثه را تحلیل کرد. این جور این جمعیت عظیم میلیونی راه بیفتند، در ظرف چند

سال این تحقّق پیدا کند، شکل پیدا کند! بله، در گذشته راه‌پیمایی بود، اما این خبرها نبود. ما اطلاع داریم که در اّتام مختلف، چه اربعین، چه غیر اربعین - در خصوص اربعین یا بعضی اوقات دیگر- طّلاب از نجف و جاهای مختلف عراق حرکت میکردند میرفتند، جمعیت‌های فراوانی هم بودند. اما این جمعیت عظیم میلیونی از جاهای مختلف دنیا - چند میلیون از ایران و میلیون‌ها از خود عراق و از کشورهای دیگر- این حرکت عظیم، با وجود تهدیدهای تروریستی‌ای که همیشه وجود داشته و امروز هم وجود دارد، یک پدیده‌ی فوق‌العاده عظیمی است؛ خیلی مهم است. این نشان‌دهنده‌ی اوج گرفتن همین تفکّر مبارزه‌ی در راه خدا و در راه اسلام و آمادگی عمومی و همگانی در این راه است. و امیدواریم که خداوند متعال برکت بدهد به این حرکتها و برکت بدهد به مردم.

● ۱۳۹۶/۰۸/۲۲

پاسخی به نیازِ دنیای اسلام

حماسه‌ی اربعین یک پدیده‌ی فوق‌العاده‌ای است که به لطف و فضل الهی در هنگامی که دنیای اسلام نهایت نیاز را به این چنین حماسه‌ای دارد، به وجود آمده است.

● ۱۳۹۷/۰۷/۱۲

الگوی دستیابی امت اسلام به عزت

حادثه‌ی عجیبی بود، اربعین کربلا. این راه را دشمنان اسلام و دشمنان اهل بیت به خیال خود مسدود کرده بودند. ببینید چه حرکت عظیمی اتّفاق افتاد! وقتی حتّی جسمها در کنار هم قرار میگیرد، این جور انعکاس پیدا

می‌کند. اگر ما با هم باشیم، کشورهای اسلامی، ملت‌های مسلمان - سنی و شیعه و فرق مختلف تسنن و تشیع - با یکدیگر دلهایشان صاف باشد، نسبت به یکدیگر سوءظن نداشته باشند، سوءنیت نداشته باشند، به یکدیگر اهانته نکنند، ببینید در دنیا چه اتفاقی خواهد افتاد؛ چه عزتی برای اسلام درست خواهد شد! وحدت، وحدت.

● ۱۳۹۳/۱۰/۱۹

راه‌پیمایی میلیونی اربعین، مدیون فداکاری شهدای مدافع حرم

حرکت شهدای مدافع حرم که در این برهه، در خارج از کشور به شهادت رسیدند، در واقع شبیه حرکت آن کسانی است که با جان خودشان توانستند قبر حضرت اباعبدالله را حفظ کنند. یک روز بود که خلفای بنی عباس همت گماشته بودند که قبر مطهر حضرت اباعبدالله ولابد به تبع آن بقیه‌ی قبور مطهره را از بین ببرند؛ عده‌ای با جان خودشان نگذاشتند؛ گفتند اگر بیاید، دستتان را قطع می‌کنیم، پایتان را قطع می‌کنیم، شما را به قتل می‌رسانیم؛ در عین حال رفتند. همان رفتن‌ها بود که حالا به بیست میلیون زائر پیاده‌ی اربعین رسیده. اگر آنجا کسانی فداکاری نمی‌کردند، امروز شوکت و هیمنه‌ی محبت اباعبدالله الحسین (علیه السلام) این جور دنیا را فرا نمی‌گرفت که شما می‌بینید در راه‌پیمایی اربعین، از کشورهای مختلف، از فارس و ترک و کشورهای اروپایی و حتی از آمریکا افرادی بلند میشوند می‌آیند آنجا. این را چه کسی کرد؟ خشت اول و اصلی این کار را همان کسانی گذاشتند که در واقع جانشان را برای زیارت قبر اباعبدالله (علیه السلام) فدا کردند.

● ۱۳۹۷/۱۲/۲۲

اربعین جهانی تر خواهد شد

اربعین جهانی شد و جهانی تر هم خواهد شد؛ این خون حسین بن علی است که بعد از ۱۴۰۰ سال دارد میجوشد و روزبه روز تازه تر میشود، روزبه روز زنده تر میشود؛ این همان پیام عاشورا است که از حلقوم اباعبدالله و حلقوم زینب کبری (ع) در نهایت غربت و تنهایی صادر شد و امروز فضای عالم را فرا گرفته است و فرا میگیرد. حسین (ع) متعلق به انسانیت است؛ ما شیعیان افتخار میکنیم که پیرو امام حسین هستیم، اما امام حسین فقط متعلق به ما نیست؛ مذاهب اسلامی، شیعه و سنی، همه زیر پرچم امام حسین هستند. در این راه پیمایی عظیم حتی کسانی که متدین به اسلام هم نیستند شرکت میکنند و این رشته ادامه خواهد داشت ان شاء الله؛ این یک آیت عظمایی است که خدای متعال دارد نشان میدهد. در روزگاری که دشمنان اسلام و دشمنان امت اسلامی با انواع و اقسام ابزارها و وسایل، با پول، با سیاست، با سلاح علیه امت اسلامی دارند کار میکنند، خداوند متعال ناگهان حادثه‌ی راه پیمایی اربعین را این جور عظمت میدهد، این جور جلوه میدهد. این آیت عظمای الهی است، این نشانه‌ی اراده‌ی الهی بر نصرت امت اسلامی است، این نشان میدهد که اراده‌ی خدای متعال بر نصرت امت اسلامی تعلق گرفته است.

۱۳۹۸/۰۶/۲۷ ●

ب) بازتاب رسانه‌ای

بزرگ‌ترین گردهمایی عالم

اگر ملت‌های کشورهای اسلامی در همه‌ی این منطقه‌ی وسیع نه در جزئیات، بلکه [در جهت‌گیری‌های کلی با یکدیگر همراه باشند، دنیای اسلام به اوج ترقی

و تعالی خواهد رسید... هر جا نمونه‌هایی از این اجتماع را ما مشاهده کردیم، ولو تنها، جسمها در کنار هم قرار گرفتند، دیدیم انعکاس آن در دنیا مایه‌ی شرف و آبروی اسلام و مسلمین شد؛ مایه‌ی آبروی پیغمبر شد... شما ملاحظه کردید در اربعین حسینی میلیون‌ها انسان در کنار هم قرار گرفتند؛ خود این حرکت عظیم یک جمعی از مسلمانها - البته مخصوص شیعه نبود، سنیها هم بودند - که در دنیا انعکاس پیدا کرد، تعظیم کردند؛ تجلیل کردند؛ آن را بزرگترین گردهمایی عالم به حساب آوردند؛ چه کسانی؟ آنهایی که دارند مسائل اسلامی را رصد میکنند.

● ۱۳۹۳/۱۰/۱۹

«توطئه سکوت» و «تحلیل خصمانه» دشمن

پدیده‌ی اربعین یک پدیده‌ی غیر قابل توصیفی است، اصلاً بی‌نظیر است؛ یک رزمایش عظیم و شگفتی‌ساز است این حرکت فوق‌العاده، در دنیا دیگر نظیری ندارد. غربی‌ها هم نمیتوانند درک کنند این حرکت را که یعنی چه، چطور میشود؟ لذا شما می‌بینید دستگاه‌های تبلیغاتی‌شان اوّلاً چند سال که سکوت میکنند، «توطئه‌ی سکوت»؛ [در حالی که] کمترین حرکتی را در هر جای دنیا اینها منعکس میکنند، چند سال اینها اصلاً اسم این حرکت عظیم مردمی را نیاوردند، اشاره‌ای به آن نکردند، تصویری از آن منتشر نکردند... یک مقداری [به آن] پرداختند، تحلیل‌های خصمانه، تحلیل‌های غلط کردند که از نظر مؤمنان به این راه، تحلیل‌های بلاهت‌آمیزی است. امثال این رادیوی انگلیس و امثال اینها تحلیل خصمانه کردند. این

نشان دهنده‌ی این است که فوران این سرچشمه‌ی فیاض، بشدت آنها را دستپاچه کرده، نمیتوانند تحلیلش کنند.

● ۱۳۹۷/۰۸/۱۲

آشکارشدن حقیقت اربعین

حالا در دنیا سعی میکنند که نگذارند این نورافکن قوی [حادثه‌ی راه‌پیمایی اربعین] دیده بشود، لکن نمیتوانند، دیده خواهد شد؛ سعی میکنند دیده نشود یا تحریفش کنند، [اما] هیچ‌کدام به جایی نمیرسد؛ وقتی ادامه دادید حرکت را، ناچار، حقیقت خود را آشکار خواهد کرد.

● ۱۳۹۵/۰۹/۰۳

ج) میزبانی مردم عراق

ارتباط دوستانه دولت ایران و عراق

راه‌پیمایی مراسم روز اربعین یک نمونه از این ارتباط دوستانه [دولت ایران و عراق] است به‌گونه‌ای که مردم عراق در پذیرایی از زائران ایرانی، از انفاق و محبت و ارادت چیزی کم نمی‌گذارند. مسئولان دو کشور ایران و عراق، باید از این فضا و فرصت برای منافع دو کشور بیشترین استفاده را بکنند.

● ۱۳۹۴/۰۹/۰۳

بزرگواری حداکثری مردم عراق در میزبانی

دل‌های همه‌ی زائران ایرانی بعد از بازگشت [از راه‌پیمایی اربعین]،

مملو از تشکر از میهمان‌نوازی مردم عراق بود و این نشانگر بزرگواری حداکثری عراقی‌ها در میزبانی از زائران ایرانی است و این میهمان‌نوازی و ارتباط همراه با مهر و محبت میان دو ملت جز با زبان هنر قابل بیان نیست.

۱۳۹۷/۰۸/۲۶ ●

رفتار عاشقانه معنوی مردم عراق در دنیای مادی

میهمان‌نوازی و گرم‌دراستقبال از زائران اربعین حسینی یکی دیگر از صفات ممتاز مردم عراق است. این رفتار عاشقانه‌ی معنوی در دنیای امروز مادی بسیار مهم و قابل توجه است و هنوز به درستی عمق این فضیلت مردم عراق شناخته نشده است.

۱۳۹۴/۰۳/۲۷ ●

برقراری فضای برادری توسط مراجع عظام عراق

از صمیم قلب، خودم و از طرف ملت بزرگ ایران تشکر می‌کنم، هم از شما موکب‌داران که در ایام اربعین کرامت را و رحمت و مودّت را به منتها درجه رسانده‌اید، هم از همه‌ی ملت بزرگ عراق و هم از مسئولین در دولت عراق که امنیت را و فضا را و زمینه را فراهم کرده‌اند، هم بخصوص از علمای بزرگوار و مراجع عظام عراق که فضای زیارت را، فضای برادری بین آحاد مردم و بین دو ملت را فراهم کرده‌اند؛ حقیقتاً جای تشکر دارد.

۱۳۹۸/۰۶/۲۷ ●

بی نظیر بودن رفتار کریمانه مردم عراق در دنیا

آنچه برای ما نقل میشود از رفتار شما برادران عزیز عراقی در مواکب میان راه و رفتار کریمانه‌ی شما با زائران حسینی، چیزهایی است که نظیر ندارد؛ دردنیای امروز این چیزها نظیر ندارد. همچنان که خود راه‌پیمایی اربعین در تاریخ نظیر ندارد، رفتار کریمانه‌ی شما هم حقیقتاً نظیر و شبیهی ندارد. شما کرامت اسلامی و کرامت عربی را در رفتار خودتان و اعمال خودتان نشان داده‌اید و همه به عشق سیدالشهدا علیه السلام است، به عشق حسین بن علی است؛ از روی عشق و علاقه‌ای که به امام حسین دارید، پای زائر امام حسین را شست و شو میدehید، بدن او را در خستگی‌های شدید کمک میکنید، مالش میدehید، به او غذا میدehید، به او جای خواب میدehید، چون زائر حسین است. این عشق به حسین بن علی یک امر استثنائی است؛ شبیه این را در هیچ جا، در هیچ زمان سراغ نداشتیم و نداریم.

● ۱۳۹۸/۰۶/۲۷

(د) توصیه‌ها

پیاده روی اربعین را مغتنم بشمارید

این حرکت عظیم مردم از ایران، از کشورهای دیگر اسلامی، از هند، از اروپا، حتی از آمریکا و کشورهای دیگر، از راه‌های دور، افرادی می‌آیند در این راه‌پیمایی شرکت میکنند؛ دوز، سه روز بیشتر یا کمتر، در این راه، پای پیاده حرکت میکنند؛ مردم عراق هم انصافاً با کمال بزرگواری و محبت پذیرایی میکنند از اینها؛ خیلی حرکت عظیم و پرمعنا و پرمغزی است و کسانی که موفق میشوند باید مغتنم بشمارند.

● ۱۳۹۴/۰۹/۰۹

زیارت‌نامه‌های ائمه را بخوانید

این زیارت ائمه علیهم‌السلام، این معاشقه‌ی معنوی با این بزرگواران، این زیارتهای سرشار از مفاهیم عالی و ممتاز که در اختیار ما است. بعضی دنبال سند می‌گردند برای بعضی از این زیارتهای؛ من عرض می‌کنم بدون سند هم این زیارتهای را میشود خواند. خب ما وقتی بخواهیم با اینها حرف بزنیم، با چه زبانی حرف بزنیم؟ کی میتوانیم با این فصاحت، با این بلاغت، با این شیوایی کلمات پیدا کنیم، ترکیبات پیدا کنیم، مفاهیم پیدا کنیم در ذهن خودمان و با اینها حرف بزنیم؟ این زیارتهای خیلی خوب است. البته این مانع از این نمیشود که انسانها همین‌طور [به شکل] دلی هم با این بزرگواران حرف بزنند - مثل کسی که با پدر خود یا با عزیز خود حرف می‌زند و شکایت میکند و حرف می‌زند - مانع از آنها نیست اما این زیارتهای و زیارت‌نامه‌هایی که در اختیار ما هست هم واقعاً یکی از چیزهای مغتنمی است که بحمدالله در مکتب ما وجود دارد.

● ۱۳۹۴/۰۹/۰۹

پیوند بین برادران مسلمان را مستحکم‌تر کنید

از ده‌ها کشور در راه‌پیمایی اربعین شرکت میکنند و می‌همان مردم عراق میشوند، سعی کنیم در این راه‌پیمایی پیوندهای مستحکم بین برادران مسلمان را بیشتر کنیم؛ پیوند بین عراقی و غیرعراقی، پیوند بین شیعه و سنی، پیوند بین عرب و فارس و ترک و کرد؛ این پیوندهای مایه‌ی سعادت است، این پیوندهای آیت رحمت پروردگار است. دشمن سعی در تفرقه دارد که نتوانسته است و به حول و قوه‌ی الهی نخواهد توانست. ما - ایران و عراق - دو ملت هستیم متصل به یکدیگر؛

تن‌های ما، دلهای ما، جانهای ما به یکدیگر متصل است؛ آنچه این اتصال را ایجاد کرده است، ایمان بالله و محبت به اهل بیت (علیهم‌السلام) است، محبت به حسین بن علی (علیه‌السلام) است؛ روزه‌روز هم این زیاد خواهد شد ان شاء الله. دشمنان توطئه میکنند اما توطئه‌ی دشمنان اثری نخواهد کرد.

● ۱۳۹۸/۰۶/۲۷

شور و شوق اربعین را حفظ کنید

این حرکت عظیم میلیونی بین نجف و کربلا را، بین نجف و امام حسین را مشاهده میکنید؟ این شور و شوق را میبینید؟ این حرکت آن وقتی که لازم باشد با خطر همراه بشود، باز هم این شور و شوق در ملت ما، در مردم ما، در جوانهای ما وجود دارد؛ این را باید نگه داشت، این آن چیزی است که ضامن بقای این کشور است.

● ۱۳۹۵/۰۸/۲۶

اجتماع عظیم اربعین باید گسترش و عمق بیشتری پیدا کند

حسین اجتماع عظیمی را درست میکند. این دلها با هزاران گام در راه است، همه حرکت میکنند، همه راه می‌افتند به سمت آن معدن و سرچشمه‌ی معنویت و آزادگی، و این را به رخ دنیای مادی امروز میکشند. و این ان شاء الله روزه‌روز بایستی حرکت بیشتری بکند و گسترش بیشتری پیدا کند، و البته عمق بیشتری هم پیدا کند... اصحاب حکمت و علم بایستی در این زمینه‌ها فکر کنند، کار کنند و ان شاء الله تلاش کنند.

● ۱۳۹۸/۰۷/۲۱

از ظرفیت اربعین برای ایجاد تمدن اسلامی نوین استفاده کنیم

این مراسم [راه‌پیمایی اربعین] را هر چه می‌توانید و هر چه می‌توانیم، باید پُربارتر و معنوی‌تر کنیم؛ معنا و مضمون این مراسم را باید روز به روز بیشتر کنیم؛ اهل فکر، اهل فرهنگ، اهل اقدام فرهنگی و فکری، برای این حرکت عظیم بنشینند؛ برنامه‌ریزی کنند. امروز هدف هر مسلمان باید ایجاد تمدن اسلامی نوین باشد؛ ما امروز این را می‌خواهیم. ملت‌های اسلامی ظرفیتهای عظیمی دارند که اگر از این ظرفیتهای استفاده شود، امت اسلامی به اوج عزّت خواهد رسید؛ ما باید به این بیندیشیم، به این فکر کنیم؛ ایجاد تمدن عظیم اسلامی، هدف نهایی ما است.

۱۳۹۸/۰۶/۲۷ ●

روحیات معنوی سفر اربعین را حفظ کنید

در این جور حوادث که شما دست قدرت الهی را پشت سرش بوضوح می‌بینید و برکاتش را مشاهده می‌کنید، باید شکر کرد. اگر شکر کردیم میماند، اگر شکر نکردیم گرفته میشود... این حادثه‌ی راه‌پیمایی را شکر کنید. شکرش از جمله به این است که آن روحیات را، آن حالات را - که در این دو سه روزی که مشغول راه‌پیمایی بودید، آنجا مشاهده کردید یا احساس کردید - در خودتان نگه دارید؛ آن برادری را، آن مهربانی را، آن توجه به ولایت را، آن آماده شدن بدن برای تعب کشیدن را، آن ترجیح دادن زحمت کشیدن و عرق ریختن و راه رفتن بر راحتی و تنبلی را. در همه‌ی امور زندگی باید این را دنبال کرد؛ این میشود شکر.

۱۳۹۵/۰۹/۰۳ ●

مسئولان، راه‌پیمایی اربعین را برای مردم آسان کنند

از جمله‌ی شاخه‌های شکر، یکی این است که این کار را برای کسانی که عاشق این کارند، آسان کنیم که مسئولیت این به عهده‌ی مسئولان بخشهای مختلف کشور است. گاهی حوادثی پیش می‌آید؛ نگذارند این حوادث [تکرار شود]، پیشگیری کنند؛ این هم جزو شکر است. به هر حال این نعمت را قدر بدانیم، نعمت بزرگی است. و این ان شاء الله یک نعمت پایدار خواهد بود و برای ملت ایران و ملت عراق، مایه‌ی عزّت و سربلندی و افتخار خواهد بود.

۱۳۹۵/۰۹/۰۳ ●

مقررات و ضوابط را در سفر اربعین رعایت کنید

عرایض ما موجب نشود که بعضی‌ها خارج از مقررات بخواهند بلند شوند راه بیفتند و حرکت کنند؛ نه، طبق همان مقرراتی که دولت اسلامی معین کرده است؛ خب، دوستان ما در دولت نشسته‌اند فکر کرده‌اند، مقرراتی و ضوابطی برای این کار در نظر گرفته‌اند، این ضوابط حتماً مراعات بشود؛ جوری نباشد که کسانی خارج از این ضوابط بگویند «برویم همین‌طور حرکت کنیم، سر به بیابان بگذاریم - مثلاً - برویم»، این جوری مطلوب نیست؛ این ضوابط را حتماً بایستی رعایت کنند.

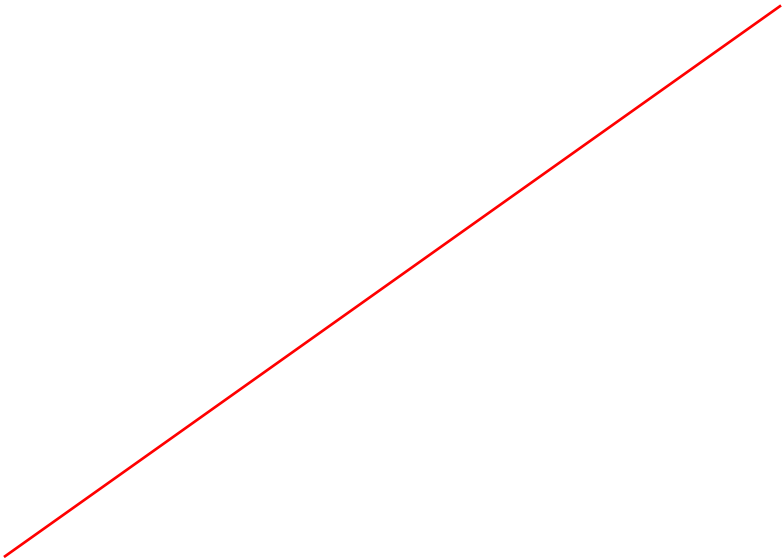
۱۳۹۴/۰۹/۰۹ ●

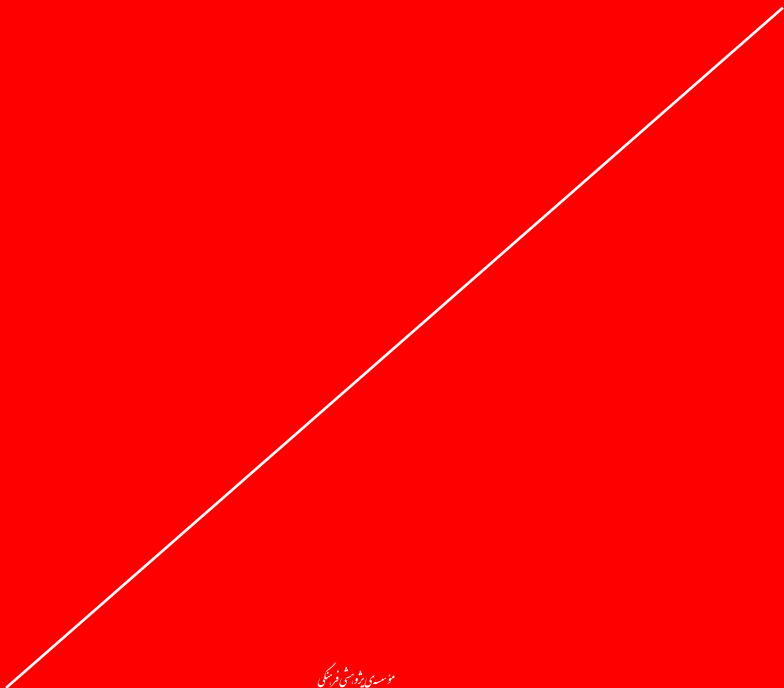
در شرایط کرونا، داخل خانه زیارت اربعین را بخوانید

بعضی‌ها خب عاشق امام حسین هستند، عاشق اربعینند؛ [خب،] معلوم

است، همه‌ی ما [هستیم]؛ حالا خیلی از شماها که خودتان رفته‌اید، بنده که محروم بودم و مشتاق هم بودم اما خبر رفتن برای راه‌پیمایی اربعین، فقط متوقّف به صلاح‌دید مسئولان ستاد ملّی مربوط به کرونا است. اگر گفتند نه باید همه تابع باشند، همه باید تسلیم باشند. اینکه مثلاً فرض کنید ما بلند شویم برویم لب مرز اظهار ارادت به حضرت بکنیم، نه [نمیشود]؛ از داخل خانه اظهار ارادت کنیم. دوسه زیارت مهم روز اربعین وارد است؛ روز اربعین، همه‌ی مردم بنشینند زیارت اربعین را با حال، با توجّه بخوانند و شکوه کنند پیش امام حسین (علیه السلام) و بگویند یا سیدالشّهداء، ما دل‌مان می‌خواست بیاییم، نشد، وضع این جور است تا یک نظری بکنند، یک کمکی بکنند.

● ۱۳۹۹/۰۶/۳۱

موسسه پژوهشی فرهنگی

پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات

KHAMENEI.IR
موسسه پژوهشی فرهنگی